

**Carolus M. Romanorum Imperator, Et Francorum Rex,
Romano-Catholicus, Libris IV. Explicatus, Et Vindicatus**

Schaten, Nicolaus

Nevhvsii, 1674

Cap. 17. An Episcopus potestate jurisdictionis major sit Presbyteris, idque
jure divino ei competat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-99067](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-99067)

fuit, neque hanc potestatem docendi ex gradu Doctoris habuit, minus certe potestatem Episcopalem Ordinis & jurisdictionis, de qua hic agitur, cum eam nec ordinariâ, nec extraordinariâ viâ probare possit, nec magis ostendere, quàm Calvinus, aut Zwinglius, aut alius novæ Religionis auctor.

Imò inquit: *Lutherus fuit Presbyter, cujus est jure divino præesse.* Ecce quales Vertumni estis: Quando de jurisdictione externâ regendæ Ecclesiæ quærimus, negatis eam esse penès Episcopos & Presbyteros, sed omnem potestatem defertis politicis Principibus; quam ob causam Carolo M. primatum Ecclesiæ tribuis: Hic ex jure divino facis Presbyteros Ecclesiæ præfides. Distinguis tu quidem potestatem in externam & internam, atque illam Principibus tribuis, hanc Presbyteris, verum quam tu internam vocas, hæc externa & Spiritualis est in regenda Ecclesiâ: nam illam internam in Sacramento Pœnitentiæ ad absolvenda peccata non admittitis, neque Sacerdotes in hoc foro judices agnoscitis ex potestate clavium, neque eâ indigetis, qui soli fidei remissionem peccatorum adscribitis. Hic Nifanius supra omnes Theologos sapit, aut non intelligit quid scribat: aut explicet nobis, quæ sit illa interna potestas regendæ Ecclesiæ in Ministris Ecclesiæ vestræ, distincta à potestate externa politicorum Principum; quando eo ipso quod potestas sit regendæ Ecclesiæ, in sacrorum Ministris externa esse debeat: haud secus quam in politicis Ministris, ut supra à nobis demonstratum est.

CAPVT XVII.

An Episcopus potestate jurisdictionis major sit Presbyteris, idque jure divino ei competat.

Altera hæc pars est hujus quæstionis: Negant heterodoxi, interque hos Nifanius, qui ut Presbyteros potestate Ordinis, ita potestate jurisdictionis, pares facit Episcopis. Afferunt Catholici

R. R.

tholici

tholici & multis confirmant. I. ex figurâ veteris Testamenti, in quo unus erat Sacerdos summus, deinde minores Sacerdotes, & post illos Levitæ; constat autem hosce gradus jure divino fuisse distinctos, perinde ut consecrationes etiam eorum distinctæ erant Exod. 28. & 40. Levit. 8. Num. 3. 4. & 20. Fuisse autem penes Pontificem jurisdictionem, non penes cæterum minorum Sacerdotum, clarum ex Deut. c. 17. *Qui superbiert nolent obedire Sacerdotis imperio, ex decreto judicis morietur homo ille.* Jam verò Episcopos id esse in Ecclesia Christi, quod Pontifices in veteri Legē; & Presbyteros, quod minores Sacerdotes; Diaconos, quod eorum Levitæ erant, docet nos analogia novi Testamenti ad Vetus comparata, ac Patres passim, Damasus Epist. 3. de Chorep. Hieronym. epist. ad Evagrium, Leo Epist. ad Episcopos Germaniæ, Concil. Hispalense II. c. 7. alijsq; per multi graves auctores. Quod cum primis in Concilio Aquisgranensi sub Ludovico multis clarè exponitur, interque cætera ita Canone 9. *Si enim filij Aaron, qui minores Sacerdotes erant, Presbyterorum figuram faciebant, & Aaron summi Sacerdotis, id est Episcopi; Moyses cujus? Indubitanter Christi: & verè per omnia Christi, quoniam fuit similitudo mediatoris Dei, qui est Christus Jesus verè Princeps Sacerdotum.*

II. Asseritur id ex distinctione Apostolorum, & septuaginta discipulorum Christi. Nam Apostolis succedere Episcopos, discipulis septuaginta Presbyteros ac Sacerdotes; constans est Patrum sententia, quos magno numero sistit Bellarm. lib. 1. de Clericis c. 14. Apostolos verò jure divino majores fuisse septuaginta discipulis, satis constat ex institutione diversa. Hinc & illud Matth. 24. *Fidelis servus, quem constituit Dominus super familiam suam.* Hilarius, ac cæteri Patres de Episcopis intelligunt, quibus gubernatio Ecclesiæ commissa est: quemadmodum Act. 20. *Spiritus S. posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei,* id clarè exponitur.

III. Si jure divino Presbyteri Episcopis pares sint, inveniretur certum aliquod principium hujus institutionis post tempora Apostolorum; At contrarius erat usus Apostolorum tempore, ut Presbyteri subessent Episcopis: idèd Paulus ad Timoth. I. c. 5. *Adversus Presbyterum accusationem noli recipere,* quò satis docet, Episcopum fuisse Presbyterorum judicem & superiorem jurisdictione.

IV. Accedunt Patrum sententiæ apud Bellarm. capite citato, Vasquez, Suarez, Valentiam, cæterosque Theologos.

Eadem

Eadem prorsus Caroli M. omniumque eâ ætate sententia fuit: nam lib. 5. Capitularium c. 170. de honore & obedientia Episcoporum in hæc verba Carolus: *Constat Christianam religionem per successores Apostolorum salubriter administrari, quorum locum Episcopi nunc in Ecclesia tenent.* Chorepiscopos autem cap. 168. ad exemplum & formam septuaginta discipulorum institutos esse docet, ideoque Episcopis subiectos esse; quanto magis id de Presbyteris intelligas, necesse est. In Concil. Aquisgranensi multis id exponunt Patres, ac planè c. 9. *Apostolis decedentibus successerunt Episcopi.* Jam verò de ipsâ potestate Episcoporum in Presbyteros ac Clerum omnem, quàm multa & illustria ex Carolinis legibus? lib. 1. Capitularium c. 82. ita ad Episcopos: *Summopere vobis videndum est, Rectores Ecclesiarum, ut Presbyteri, quos mittitis per parochias vestras ad regendum, & prædicandum per Ecclesiam, rectè & honestè prædicent.* Vides, ut missio Presbyterorum tribuatur Episcopis? lib. 2. Capitularium c. 5. monet Imperator: *De Sacerdotibus ad vestram curam pertinentibus magnum adhibete studium, ut verbo & exemplo prosint, & ut faciant, pontificali auctoritate constringantur.* Lib. 5. Capitularium cap. 2. ex decreto Carolomanni & D. Bonifacii: *Decrevimus quoque juxta sanctorum Canones, ut unusquisque Presbyter in parochia habitans, Episcopo subiectus sit.* Cap. 39. ejusdem libri: *Omnes Presbyteri, Diaconi & Subdiaconi sub potestate Episcopi maneant.* cap. 50. *Nullus Presbyter præsumat in alia parochia baptizare, nec Missas celebrare, sine iussione Episcopi in cuius parochia est.* lib. 6. Capitularium, c. 56. *Presbyteri civitatis sine iussu sui Episcopi nihil jubeant.* c. 58. *Presbyteri rem Ecclesie, sine licentia vel scientia Episcopi sui non vendant.* Lib. 7. Capitularium c. 56. *Unusquisque Episcopus habeat sue parochie potestatem, & regat juxta reverentiam singulis competentem.* c. 58. *Episcopus Ecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandum erga omnes qui indigent.* c. 182. *Qui Episcopum suum noluerit audire & excommunicatus fuerit, & renuerit, perennem condemnationem Episcoporum apud Deum sustineat, & insuper palatio nostro sit omnino extraneus.* In Concilio Francofurtensi can. vi. *Statutum est à Domino Rege & sancta Synodo, ut Episcopi justitias faciant in suis parochiis, si non obdierit aliquæ persona Episcopo suo, de Abbatibus, Presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus, Monachis, & ceteris Clericis in ejus parochia, veniant ad Metropolitanum suum:* In eadem Synodo can. 70. util. 7. Capitular. c. 70.

Episcopi diligenter discutiant per suas parochias Presbyterorum fidem, Baptisma Catholicum, & Missarum celebrationem: Concilium Moguntinense sub Carolo habitum, & ab eo confirmatum, ita sanxit can. 8. *Volumus ut Episcopi potestatem habeant res Ecclesiasticas providere, regere, gubernare atque dispensare, secundum Canonum auctoritatem.* Concilium Aquisgranense can. 9. *Statutum est ut sine auctoritate, sive consensu Episcoporum, Presbyteri in quibuslibet Ecclesijs nec constituentur, nec expellantur.* Legatur totum illud Concilium, in quo postquam de Ostiarijs Lectoribus, Exorcistis, Acolythiis, Subdiaconis, Diaconis, de Presbyteris ac Sacerdotibus, per singulos gradus actum, ad Episcopos Apostolorum successores transit, eorumque supremum in Ecclesia munus ex Scripturâ & Concilij supra omnes Clericorum ordines accuratissime exponit. Huc spectat illa constitutio adducta imperialis, Aquisgrani anno 798. promulgata, & à te ex Goldasto relata: *Episcopus Canonorum vitam regat, sicut Abbas Monachorum.* Inter Canonicos verò multi Presbyteri erant. Tuum nunc est Nifani ostendere, ubi Carolus M. hanc potestatem Presbyteris commiserit; id cum præstare non possis, consequens est, aut te cum Lutheranis delirare, aut Carolum M. cum omnibus suis Episcopis nos fallere. Et quid præterea de Archiepiscopis & Metropolitanis dicemus? quorum potestas ex amplitudine muneris, haud minus, quàm Episcoporum, Carolinis Synodis, & Capitularium libris ubique exponitur. Hos verò Archiepiscopos & Metropolit. quâ nominis umbrâ ostendes in Lutherana Ecclesia? Superintendentis opinor: ergo, Nifanius Superintendens Bilsfeldiensis, etiam Archiepiscopus & Metropolitanus erit, aut inter generales Superintendentes, (uti apud quosdam Lutheranos novo vocabulo appellari quandòque comperimus,) numerare necesse est. Viden', ut omnia apud vos conturbata, postquam ex verâ Ecclesiæ Hierarchiâ commentitiâ illam vestram, sine ordine, sine consecratione, sine ullâ potestate ordinis & jurisdictionis introduxistis? At nunc denuo audiamus quid obtendas.

Obijcis primò illud vulgatum D. Hieronymi in Comment. i. cap. Epist. ad Titum, & Epist. 85. ad Evagrium: *Idem est Presbyter qui Episcopus*, quando ut subdit: *Ex eo tempore quo dici cepit in populo: Ego sum Pauli, ego Apollo, ego verò Cepha, communi Presbyterorum consilio Ecclesia gubernabantur.* Addit: *Episcopi noverunt se magis consuetudine, quam dispositio-*

dispositionis Dominica veritate Presbyteris esse majores, & in communi debere regere Ecclesiam. Diversi hunc Hieronymi locum, diversè explicant, quos Bellarminus refert. R. Hieronymus primò non negat Episcopum esse majorem potestate ordinis. Nam ad Evagrium scribit: *Quid facit Episcopus exceptâ ordinatione, quòd non faciat etiam Presbyter?* Quoad jurisdictionem verò, etsi jure divino non agnoscat discrimen, agnoscit hoc tamen ipsum discrimen ad vitanda schismata, ab Apostolis necessariò introductam, aliàs enim Aërij hæresi accessisset, qui Presbyteros pares fecit Episcopis, quod de tanto Doctore opinari fas non erit. Quanquam ut ostendit Bellarminus, Hieronymus non satis sibi hac in re constans fuerit. Quando in epistola ad Evagrium comparat Episcopum Aaroni, Presbyteros verò Aaronis filijs, qui Sacerdotes minores erant; deinde ad Marcellinum docet Episcopos Apostolis succedere: atqui Aaron & Apostoli jure divino majores erant Sacerdotibus & Presbyteris. Deinde Hieronymus addit in Lucam, illam manus impositionem, quâ baptizati accipiunt Spiritum Sanctum, solis Episcopis datam esse, negatam Presbyteris. Ita D. Ignatius epist. 7. ad Tarsens. epist. 9. ad Philact. & 12. ad Smirnenfes, ubique docet ex Hierarchiâ Ecclesiæ, Presbyteros Episcopis subjectos esse.

Quâ in re observandum in primitivâ Ecclesiâ, cùm pauci essent Episcopi, jurisdictionem regendi Ecclesias cum Presbyteris amplè communicatam fuisse, perinde ut cum Chorepiscopis factum est: ex quo etiam obtinuit, ut Presbyteri Episcopi suo modo dicerentur, sicuti contrà Episcopi subinde vocati sunt Presbyteri: postea autem ob varias causas desijt ea potestas committi Presbyteris, & retrahi ad Episcopos in fontes jurisdictionis. Rectè Epiphanius contra Aërium hæresi 75. hac super re: *Non potuerunt Apostoli statim omnia constituere, sed Ecclesia accepit complementum dispensationis pro locorum, & temporum opportunitate, nam singula res non ab initio omnia habuerunt, sed progressu temporis ea, quæ ad perfectionem requiruntur, parabantur.* Hinc distinguenda potestas jurisdictionis in actum primum, ex quo tanquam ex debito jus divinum plus tribuit Episcopis; & in actum secundum, ex quo æqualis potestas potest tribui Episcopo & Presbyterò, uti in Chorepiscopis constat: ac nunc etiam Archidiaconi nonnulli in Germaniâ, ampliorem habent jurisdictionem dependentem ab Episcopis, quàm multi Episcopi in Ita-

lia, quod nihil derogat veritati Catholicae; frustra igitur ille numerus scriptorum à Nifanio adductus. Si in Carolinis rebus adeò versatus, ut te jactas, quare non addis Concilium Aquisgranense? in quo hæc D. Hieronymi sententia lib. I. cap. 10. relata, rejectaque est: quod indifferenter olim Episcopi & Presbyteri, uno communi nomine dicerentur; cæterum ut Concilium hoc Episcopos successores Apostolorum asserit, ita ad institutionem divinam refert, ac distinctum Episcopi & Presbyteri gradum profitetur. Cætera hac super re legas apud Bellarm. Vasq. Suarez, Petavium, Baronium ad annum Christi 58.

Objicis II. *Concilium Tridentinum non definire, quod Presbyteri jure divino non possint ordinare, sed in genere dixit, dissimulato jure divino.* Imò in Concilio inquit disceptatum esse, an institutio hæc juri divino adscribenda sit? R. Concilium can. 6. decernit. *Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam divinam ordinatione institutam, qua constat ex Episcopis, Presbyteris & ministris, anathema sit.* Capite verò 4. docet Episcopos in locum Apostolorum succedere, & positos esse à Spiritu S. regere Ecclesiam Dei, eosq. Presbyteris superiores esse. Nonne hæc satis divinam institutionem, divinumque jus tibi significant? Quod verò disceptatum sit hac super re inter Patres, nihil novi, cum & in alijs quæstionibus fidei id factum sit; quando humanæ industriæ ista primum reliquit Spiritus sanctus, ut in omnibus Concilijs factum est, ita tamen ut Spiritus sanctus adstiterit, ne errare possent: quemadmodum & multis hagiographis usu venit. Quid verò hac super re actum sit, discas ex historia Tridentina, non illa, quam Petrus Suavis scripsit apostata, sed quam Cardinalis Pallavicinus. Cætera quæ in hanc rem mota sunt à Puritanis in Anglia, aut à Palmasio contra Catholicos, eruditè discussit Petavius tom. 3. Theolog. dogm. & quæ Amesius Calvinista aliquando subtiliùs objecit, quam vos Lutherani: ea verò refutavit Erbermannus, Forerus & alij. Quin ipsi Protestantes in Anglia, Episcopos à Presbyterorum ordine distinctos retinent. Acerrimè hanc sententiam tuentur, Petavius adversus Puritanos, cum primis Davidem Blondellum, & quem tu identidè patronum adducis. Adeò ipse Jacobus Rex Britanniaë rescripsit: *Episcopos in Ecclesia esse debere, tanquam institutionem Apostolicam, ac ordinationem proinde divinam, contra Puritanos semper sensi.* Cur ergò tu mavis Calvinistis & Puritanis, quàm Catholicis, ac tuis etiam in Dania, cum gente Danis sis,

is, accedere? qui Episcopos in Ecclesia & veteri possessione nominis retinent.

Dicis quidem, non rejici à vobis omne discrimen inter Episcopum & Presbyterum, sed esse hanc *ἐνταξίαν* tantum & ordinationem Ecclesiasticam, quæ ob concordiam utilis sit, ut conservetur. Hoc tu verbis, dicis, & re ipsa evertis, quando ne nomen quidem Episcopi ferre potes, ut sub larvâ Superintendentis hæresin tuam alas, & nomini tuo consulas, qui Superintendentis titulo te extollis supra cæteros prædicantes, qui tamen nullis sacris magis initiatus es, quam Hecuba tua. Deinde hæc *ἐνταξία* & ordo, qui fit confusionis evitandæ gratia, nihil erit aliud, quàm humana deputatio ad ministerium: nam cum ex Lutheri doctrina omnes Sacerdotes nascantur, nihil aliud requiritur ad ministerium vestrum, quàm à Magistratu civili deputatio; interque Superintendentes, & vulgarem prædicantem nihil interest, nisi *ἐνταξία* quæ deputatione fit, unde nec aliâ ordinatione opus est ad Superintendentes, quam designatio personæ, quæ etiam à Reformatæ aut Catholicæ religionis Principe fieri potest. Quo non abitis cum divino Episcopi munere? Carolum M. si consulas, reperies ex ejus constitutionibus ad ordinationem Episcoporum, tres Episcopos requiri, quemadmodum id Ecclesia ex Apostolorum rito & instituto possidet.

III. Obijcis, multas Ecclesias sine Episcopis, per Presbyteros administratas esse, quam in rem Blondellum Puritanum, cum magnâ turba auctorum introducis, ac postremò etiam Bucherium Jesuitam, quod is doceat Christianitatem stare & crescere posse sine ullis Episcopis, idque D. Piati primi Tornacensium Doctoris exemplo confirmet. & Bucherium crimine falsi traducis, nullibi id Bucherius docet, imò an D. Piat Episcopus fuerit, magnopere controversi scribit. Interim multarum Ecclesiarum initia cœpisse per Presbyteros, & Sacerdotes Apostolici muneris, haud controversum; quemadmodum S. Xaverius in Indijs, & Japonia, & multi per Indiam religionis & conversionis gentium exordia fecere, donec formaretur Ecclesia, & potestas fieret inter barbaros Episcoporum sedes figere, uti id in Frisia, Thuringia, Hassia, & Saxonia factum diximus. Cæterum constans Ecclesia sine Episcopis esse non potest, cum Episcopi Patrum & Sacerdotum sint generatores, & successio

Aposto-

Apostolica, ex potestate Ordinis ab Episcopis pendeat. Agnovit id Hermannus Bonnus, quem cum Osnabrugenses Lubecâ evocassent, ad Lutheranam religionem apud se introducendam, atque is jam totam propè diocesim ad Lutheri Evangelium formasset; rogarunt ab eo Osnabrugenses, ut Sacerdotes à se creatos imponeret parœcijs, respondit: se quidem Superintendentem esse, sed Sacerdotes ordinare non posse, idè opera profugorum Monachorum & apostatarum Sacerdotum usus, donec sumptâ tandem audaciâ, passim per Westphaliâ & Saxoniam Prædicantes & Superintendentes mutuò sibi manus imponent, & potestatem administrandi Sacramenta, docendique ex Lutheri scena communicarent. Bene Tertullianus lib. de præscrip. *Ordinationes eorum temeraria, leves, inconstantes, nunc neophytos collocant, nunc sæculo obstrictos, nunc apostatas nostros, ut gloriâ eos obligent, quia veritate non possunt. Nusquam facilius proficitur, quàm in castris rebellium, ubi ipsum esse illic, promereri est. Itaq, alius hodie Episcopus, cras alius, hodie Diaconus, qui erat Lector, hodie Presbyter, qui erat laicus, nam & laicis Sacerdotalia munera injungunt.*

C A P V T XVIII.

De Officio Episcoporum.

MUnus Episcopi quod in Ecclesia Christi amplissimum, & honorificentissimum est, Nifanius ad duo potissimum contrahit munia, Prædicationem videlicet verbi Dei, & Curam Scholarum, atque id nobis ex Caroli M. constitutionibus insulsus homo persuadere vult. Credo equidem, quia Nifanius ex Pædotriba & Scholarcha Corbacensi Comitatus Waldecensis, factus est Bilsfeldiæ Prædicans, & Superattendens in Comitatu Ravensbergeni: idè ex suo præposito munere, nobis Episcoporum munera fingit; & Episcopos ex primaria functione, Scholarchas procudit. Cæteri Lutherani munus Episcopi ad prædicationem verbi, & duorum Sacramentorum administrationem ferè adtrungunt: & mirum sanè Nifanium qui Pseudoepiscopum